

vi en hurtig Procedure, lige saa hurtig som den her foreslaaede eller hurtigere. Det kan jo være meget kedeligt, at ikke alting gaar med Automobilfart. Men er der egentlig nogen Ulykke i, at disse større civile Sager komme til at vare noget længe? Det tror jeg ikke. Men Spørgsmaalet er, om de komme til at gaa betydelig hurtigere. Det tror jeg aldeles ikke. Det kan være, Sagerne ville gaa hurtigere for Domstolene, men saa bliver Spørgsmaalet: Hvilken Tid tager Behandlingen udenfor Domstolene? Jeg har en Gang under et Ophold i England, hvor jeg studerede Procesvæsen, haft den Fornøjelse at se en stor Sag blive afgjort i Tiden fra den 1. Maj til 1. August. Jeg sagde da til en Advokat, med hvem jeg var i Samtale: Det er hurtigt, det kunde ikke gaa saadan hos os. Ja, sagde Advokaten, det er ganske rigtigt, men ser De, vi have ogsaa undersøgt den i 2 $\frac{1}{2}$ Aar, forinden den kom for Domstolen; man ser det blot ikke. Med andre Ord, naar man ikke vil jaskke med en Sag, der er lidt tvivlsom, tage Undersøgelserne deres Tid.

Jeg maa maaske sige med det samme om vor civile Procedure, at der er den Fordel ved den, at den er billig, meget billig. Der er ingen Sagfører ved Overretten eller Underretten, som kan leve af sin Procedure, det er aldeles umuligt. Det Arbejde, der skal gøres, besørger for største Delen af Sagførernes Fuldmægtige. Retsmøderne optage ikke Sagførernes Tid, og det hele kan derfor gøres billigt, hvad der er en Fordel. Denne Billighed vil ikke kunne opnaas herefter. Jeg forstaaer ikke, at den højtærede Justitsminister, som selv er Sagfører — man mister ikke sin Sagførerstilling, fordi man faar et Embede, man maa kun i Regelen lade være at praktisere —, kan sige, at det er lige saa billigt at føre Sagen baade ved Underret og Overret som ved den ene Ret. Den højtærede Justitsminister maa have været en ideal Sagfører. Lad os antage, at en Mand vil have en Sag ført for Overretten, og han har spurgt den højtærede Justitsminister, om han vil føre den, hvortil han har svaret Ja, idet han mener, det er en retfærdig Sag. Det koster da saa og saa meget. Og skulde den føres først for Underretten, har han altsaa været en saa ideal Sagfører, at han har sagt: Det koster ikke mere! Det maa naturligvis koste mere. Han maa selvfølgelig skrive eller lade skrive Indlæg, han maa selv rejse derned, hvor Sagen skal foretages, eller han maa

sende sin Fuldmægtig eller antage en Underretssagfører. Men det bliver netop det, som jeg har sagt: Vil man tro, at dette ikke skulde forøge Omkostningerne? Det tør den højtærede Justitsminister som forhenværende Sagfører heller ikke paa-staa.

Det, som er Mangelen ved den nuværende Procedure, er, at det, der bliver dømt efter, er den formelle Sandhed, ikke den reelle, det er den formelle Sandhed, som staar i nogle Dokumenter. Hvis man kommer for Skade at skrive fejl i Dokumenterne, bliver man dømt derefter, hvorledes end den reelle Sandhed er. Et Fremskridt bliver det, naar man kan faa den reelle Sandhed frem. Nu kan man være en større eller mindre Liebhaber af den reelle Sandhed, men den, som virkeligen ønsker at faa den reelle Sandhed frem, maa ogsaa være villig til at underkaste sig den Ulejlighed, som dermed er forbunden. Jeg skulde egentlig tro, at vort Folk, i hvert Fald de frisisindede i vort Folk, ønsker at faa den reelle Sandhed frem, og det kan ikke blive paa anden Maade end ved Umiddelbarhedsprincippet. Hvis nogen tror, det kan ske nu, f. Eks. ved Vidners Førelse, hvor Vidnerne i Forvejen ere blevne bearbejdede, og hvor Spørgsmaalet stilles op saaledes, at der svares Ja eller Nej, tager han fejl. Jeg har om dette Spørgsmaal tidt talt med Højesteretsassessorer. Sagen er den, at man har haft Eksempler paa, at Højesteret har forlangt, at Vidnerne skulde møde for Højesteret for at afgive Forklaring. Jeg har spurgt, om de ikke tidt have følt Trang til dette. Der blev svaret: Tidt følt Trang er saa meget sagt, men vi have ofte haft paa Følelsen, at der vilde komme et andet Resultat frem, hvis vi havde kunnet faa Vidnerne herop og kunde have spurgt dem og have set, hvad det var for nogle Mennesker. Hvis man derimod ikke bryder sig om dette Fremskridt og vil blive ved den formelle Sandhed, kan man det, men saa opnaar man ikke det, som efter min Mening er det virkelige attraaværdige Fremskridt i den civile Procedure. Man gør den her dyrere og hurtigere. Det kan jo være et noget tvivlsomt Fremskridt.

Der kan spørges, om det altid er bedre at have den mundtlige Tale end den skriftlige Fremsettelsesform. Afgørelsen beror paa, hvorledes der tales. Jeg har selv været Dommer i Sø- og Handelsretten, og jeg har en Gang hørt et mundtligt Foredrag, som var saaledes, at da vi var færdige, sagde Dommerne til mig: Vi